

Fråga om tingsrätten gjorde fel när den avvisade en från Kronofogdemyndigheten överlämnad talan, utan att utreda om det fanns förutsättningar för och önskemål om att överlämna målet till Arbetsdomstolen. Arbetsdomstolen har funnit att tingsrätten borde ha utrett behörighetsfrågan innan den förelade käranden att betala en tilläggsavgift och att det därför var fel av tingsrätten att avvisa kärandens talan på grund av underlåtenhet att betala tilläggsavgift.

ARBETSDOMSTOLENBESLUT
2021-04-28
StockholmBeslut nr 16/21
Mål nr B 25/21KLAGANDE
R.E.SAKEN
semesterersättning; nu fråga om prövningstillstånd och återförvisningÖVERKLAGAT AVGÖRANDE
Göteborgs tingsrätts beslut den 1 mars 2021 i mål nr T 2405-21

Tingsrättens beslut, se bilaga.

Bakgrund

R.E. ansökte hos Kronofogdemyndigheten om betalningsföreläggande mot Fraab AB (bolaget) med yrkande om att bolaget skulle betala viss semesterersättning till henne. Bolaget bestred kravet. På yrkande av R.E. överlämnade Kronofogdemyndigheten målet till tingsrätt. Av handlingarna i Kronofogdemyndighetens akt framgår att R.E. uppgett att hon är medlem i "Byggnads väst".

Tingsrätten förelade R.E. att betala en tilläggsavgift vid äventyr av avvisning. Tingsrätten avvisade därefter talan eftersom hon inte betalade avgiften.

I Arbetsdomstolen har uppkommit fråga om tingsrätten gjorde fel när den avvisade R.E:s talan, utan att utreda om det fanns förutsättningar för och önskemål om att överlämna målet till Arbetsdomstolen.

Yrkanden

R.E. har överklagat tingsrättens beslutet och har, såsom det får förstås, yrkat att Arbetsdomstolen ska meddela prövningstillstånd samt återförvisa målet till tingsrätten för vidare handläggning.

Skäl

Rättsliga utgångspunkter

Arbetstvist som inleds hos Kronofogdemyndigheten

Av 1 § lagen (1991:852) om betalningsföreläggande för fordringar i arbetstvister (fordringslagen) framgår att ansökan om betalningsföreläggande får göras hos Kronofogdemyndigheten, trots att tvist om anspråket ska handläggas enligt arbetstvistlagen.

Om svaranden i ett mål om betalningsföreläggande bestrider ansökningen ska Kronofogdemyndigheten, om sökanden begär det, överlämna målet till en tingsrätt som enligt vad handlingarna visar är behörig att handlägga målet, se 36 § lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning. Av förarbetena till bestämmelsen framgår att om målet ska överlämnas till Arbetsdomstolen anses den innefattad i begreppet tingsrätt (se prop. 1989/90:85 s. 127).

I 2 § fordringslagen anges följande.

Har ansökan om betalningsföreläggande gjorts av en medlem i en arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation och uppkommer fråga om överlämnande av målet till tingsrätt med stöd av 36 § lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning eller därför att återvinning söks, skall organisationen, om den enligt 2 kap. 1 § och 4 kap. 5 § lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister kan föra sökandens talan vid arbetsdomstolen, beredas tillfälle att uppge om den vill föra talan där. Detsamma gäller när ansökan om betalningsföreläggande har gjorts i kollektivavtalstvist av någon som har varit medlem i en arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation som har slutit avtalet. Förklarar organisationen att den vill föra talan vid arbetsdomstolen, skall kronofogdemyndigheten överlämna målet dit.

Regleringen innebär att om målet rör en tvist som ska handläggas enligt arbetstvistlagen och sökanden begärt att målet ska överlämnas till domstol kan det bli fråga om att överlämna målet till antingen tingsrätt eller Arbetsdomstolen. För att det ska bli aktuellt med ett överlämnande till Arbetsdomstolen krävs dels att sökanden är medlem (eller i vissa fall varit medlem) i en arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation, dels att den organisationen ska kunna och vilja föra medlemmens talan i Arbetsdomstolen. En första förutsättning är alltså att sökanden är medlem i en arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation. Om sökanden trots anmaning inte lämnar någon upplysning om den är medlem i en sådan organisation, bör Kronofogdemyndigheten kunna överlämna målet till tingsrätt, utan ytterligare utredningsåtgärder.

Om Kronofogdemyndigheten underlåter att undersöka om sökanden är medlem i en arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation eller i övrigt inte utreder frågan om det finns förutsättningar för överlämnande till Arbetsdomstolen och överlämnar målet till tingsrätt får det anses ankomma på tingsrätten att utreda förhållandena (jfr 2 § fordringslagen och 2 kap. 5 § arbetstvistlagen).

Tvister som ska handläggas enligt arbetstvistlagen och som inleds vid tingsrätt

Av 2 kap. 5 § första stycket arbetstvistlagen framgår bl.a. följande. Har talan väckts vid tingsrätt av medlem i en arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation och kan organisationen enligt 2 kap. 1 § och 4 kap. 5 § arbetstvistlagen föra medlemmens talan i Arbetsdomstolen, ska organisationen beredas tillfälle att uppge om den vill göra det. Om organisationen förklarar att den vill föra talan i Arbetsdomstolen, ska målet överlämnas dit. Bestämmelsen är direkt tillämplig bara när talan väckts vid tingsrätt och inte när tingsrätten fått målet överlämnat till sig från Kronofogdemyndigheten.

Av förarbetena till 2 kap. 5 § arbetstvistlagen (prop. 1976/77:141 s. 50 f.) framgår bl.a. följande. Om det av handlingarna framgår att det är fråga om en arbetstvist men tillräckliga uppgifter inte lämnats redan i eller i anslutning till stämningsansökningen som ger underlag för bedömningen om det finns förutsättningar för ett överlämnande till Arbetsdomstolen, ska tingsrätten förelägga kändanden att lämna kompletterande uppgifter. Om det inte redan framgår ska kändanden tillfrågas om den är medlem i en arbetstagar- eller arbetsgivarorganisation eller inte. Är kändanden medlem i en sådan organisation ska denna kontaktas för att klara ut de kollektivavtalsförhållanden som kan vara av betydelse för domstolarnas behörighet. Samtidigt bör organisationen tillfrågas om den vill föra talan för medlemmen i Arbetsdomstolen, om förutsättningar finns för det. Om en sådan begäran framställs och är lagligen grundad ska tingsrätten lämna över målet till Arbetsdomstolen.

I ovan anförda förarbetena uttalas vidare följande. Med hänsyn till betydelsen för organisationerna av deras rätt enligt 4 kap. 5 § att bevaka rättegångar rörande träffade kollektivavtal och även i övrigt delta i medlemmars tvister med sin motpart i anställningsförhållandet, bör tingsrätt inte annat än i helt uppenbara fall nöja sig med uppgift av enskild kändande att han visserligen tillhör (eller har tillhört) organisation men att förutsättningarna i övrigt för talan hos Arbetsdomstolen med stöd av 2 kap. 1 § och 4 kap. 5 § inte föreligger. Reglerna i 2 kap. 1 § och 4 kap. 5 § får sammantagna uppfattas som behörighetsregler för Arbetsdomstolen och tingsrätt är således inte behörig att pröva tvist som organisation haft rätt att få prövad vid Arbetsdomstolen som första domstol.

Avvisning på grund av bristande betalning av ansökningsavgift

Av förordningen (1987:452) om avgifter vid de allmänna domstolarna framgår att den som inleder ett mål vid t.ex. tingsrätt ska betala en ansökningsavgift och att avgiften ska betalas när målet inleds. Vidare framgår av förordningen att en tilläggsavgift ska betalas av den som har inlett målet vid Kronofogdemyndigheten. Detta framgår även av 61 a § lagen om betalningsföreläggande och handräckning.

Den som inleder ett mål i Arbetsdomstolen behöver dock inte betala någon ansökningsavgift. Någon avgift tas därmed inte heller ut för det fall ett mål

överlämnas till Arbetsdomstolen av tingsrätt eller Kronofogdemyndigheten, jfr förordning (1987:452) om avgifter vid de allmänna domstolarna.

Av 42 kap. 3 § rättegångsbalken följer att om föreskriven ansökningsavgift inte har betalats ska tingsrätten förelägga kändanden att avhjälpa bristen och av 42 kap. 4 § rättegångsbalken framgår att stämningsansökan ska avvisas om föreskriven ansökningsavgift inte har betalats.

Som huvudregel får anses gälla att när föreskriven ansökningsavgift inte har betalats, ska stämningsansökan avvisas av tingsrätten på den grunden, utan att domstolen prövar sin behörighet (se NJA 1993 s. 231). I lagkommentaren till 42 kap. 3 § rättegångsbalken anges dock att det, mot bakgrund av bestämmelsen i 10 kap. 20 a § rättegångsbalken – som infördes år 1996 – kan finnas anledning för tingsrätten att pröva behörighetsfrågan innan föreläggande angående obetald avgift utfärdas (se Christer Thornefors, 15 maj 2018, Lexino, kommentaren till 42 kap. 3 § rättegångsbalken). Av 10 kap. 20 a § rättegångsbalken framgår att om rätten, i samband med att en ansökan ges in, finner att den saknar behörighet att ta upp målet eller att i annan ordning pröva ansökan men att en annan domstol skulle kunna vara behörig, ska ansökan överlämnas till den domstolen, om sökanden inte har något att invända mot detta och det inte heller finns något annat skäl mot att ansökan överlämnas. Ansökan ska då anses ha kommit in till den senare domstolen samma dag som den kom in till den domstol som först tog emot ansökan.

Vid ett överlämnande från tingsrätt till Arbetsdomstolen på grund av att en organisation vill föra sin medlems talan i domstolen sker överlämnandet enligt arbetstvistlagens reglering därom, och inte enligt 10 kap. 20 a § rättegångsbalken. Även i de fallen talar dock starka skäl för att frågan om behörig domstol utreds innan föreläggande om att betala tilläggsavgift utfärdas. Inte minst de korta preskriptionsfrister som normalt gäller för arbetstvister talar för att frågan bör utredas innan sådant föreläggande utfärdas och målet eventuellt avvisas.

Var det rätt av tingsrätten att avvisa talan?

Som framgår av redovisningen ovan åligger det Kronofogdemyndigheten i en tvist som ska handläggas enligt arbetstvistlagen att, enligt 2 § fordringslagen, skicka en förfrågan till sökanden om att ange om den är eller har varit medlem i en arbetstagar- eller arbetsgivarorganisation, och i så fall vilken, samt upplysa sökanden om att, för det fall sådant medlemskap föreligger, den berörda organisationen ska ges tillfälle att föra talan i Arbetsdomstolen.

Av Kronofogdemyndighetens akt framgår att det är fråga om en arbetstvist och att R.E. uppgett att hon är medlem i "Byggnads väst", dvs. i Svenska Byggnadsarbetareförbundet (förbundet). Om det var oklart för Kronofogdemyndigheten om hon var medlem borde myndigheten ha ställt kompletterande frågor om medlemskapet och därutöver ha utrett om förbundet hade möjlighet och vilja att föra R.E:s talan i Arbetsdomstolen. När Kronofogdemyndigheten underlät att göra så ålåg det i stället tingsrätten att reda ut samma förhållanden.

Enligt Arbetsdomstolens mening skulle tingsrätten ha utrett behörighetsfrågan innan den förelade R.E. att betala en tilläggsavgift. Det var således fel av tingsrätten att avvisa hennes talan på grund av underlåtenhet att betala tilläggsavgift. Tingsrättens beslut ska därför undanröjas och målet visas åter dit för fortsatt handläggning.

Arbetsdomstolens ställningstagande

1. Arbetsdomstolen meddelar prövningstillstånd.
2. Arbetsdomstolen undanröjer tingsrättens avvisningsbeslut och återförvisar målet till tingsrätten för fortsatt handläggning.

Ledamöter: Cathrine Lilja Hansson, referent, Sören Öman och Leo Nilsson Nannini. Enhälligt.

Rättssekreterare: Leo Nilsson Nannini

Bilaga

Tingsrättens beslut (ledamot: Ellen Runebjörk Widebrant)

Efter genomgång av handlingarna meddelar tingsrätten följande

SLUTLIGA BESLUT

Käromålet avvisas.

Skäl för beslutet

Käranden har hos Kronofogdemyndigheten ansökt om betalningsföreläggande mot svaranden och efter svarandens bestridande har målet på kärandens begäran överlämnats till tingsrätten för fortsatt handläggning.

Tingsrätten har förelagt käranden att senast vid en viss tidpunkt betala en tilläggsavgift för att tingsrätten ska börja handlägga målet. Av föreläggandet har framgått att om betalning inte sker inom den angivna tiden kan ansökan komma att avvisas. Käranden har inte betalat tilläggsavgiften inom föreskriven tid.